

Da naša vas in naša mesta bilâ bi vseh krivic oteta, naj slo-ga trdna, sloga zve-sta poveže delavca in kmetâ!

Slovenska vas

Kmet bodi svoj! Na svoji zemlji, v svojem domu, v svoji vasi, koderkoli slišijo se tvoji glasi, odločaj sam: takrat nastanejo ti boljši časi!

Glasilo slovenske kmečke in delavske politike

Letnik II.

Izhaja dvakrat na mesec — Uredništvo in uprava v Ljubljani, Trnovski pristan 14 I. — Rokopisov ne vračamo — Naročnina za en mesec din 2.—, za četrt leta din 5.—, za pol leta din 10.—, za vse leto din 20.—, za zamejstvo letno 1.— dolc — Oglasi se sprejemajo — Čekovni račun štev. 17.493

Š t e v. 3.

Dr. Dragotin Lončar:

Južno slovanstvo

Ako se pritožujemo nad gospodarskim in umskim zenačevanjem, ki ga izvaja državni ustroj, ne smemo pozabiti, da je to nasledek ustav iz 1921. in 1931. leta ter da nosijo odgovornost pred slovensko zgodovino tisti politiki in stranke, ki so glasovali za prvo ustavo in zagovarjali drugo.

Obe ustavi izhajata iz umišljene-ga načela, da smo Srbi, Hrvati in Slovenci en narod, podobno kakor so to n. pr. Italijani in Nemci. V resnici smo si podobni po jeziku, kakor so si drugi Slovani, ter imamo skupne narodne nasprotnike in približno iste družbene plasti, ko so kmetje v veliki večini, čeprav je v Sloveniji že tudi industrijsko delavstvo znatno. Sam jezik še ne odloča o narodni pripadnosti, ker bi morali biti potem en narod n. pr. Danci in Norvežani, ki imajo isti književni jezik, a se v novejšem času v tem oziru tudi že ločijo.

Zagovorniki sedanjega državnega ustrojstva navajajo, da smo samo na osnovi narodne enotnosti mogli priti do skupne države, a pozabljajo, da so nastajale trajne državne skupnosti tudi pri nesrodnih narodih, kakor n. pr. v Švici, ako je bila dana zemljepisna lega, skupni nasprotnik in s tem volja do skupnosti v državni zvezi. Vse to troje je bilo tudi osnova pri nas: zemljepisna lega, skupna nevarnost in s tem volja do skupne brambe v skupni državi, ki jo je podpirala še jezikovni sorodnost, a ki jo je zopet ločila pisava. Ta jezikovna sorodnost pa ni takšna, da bi se s tem dalo vse zenačiti, ker potem bi bili tudi Čehi, Poljaki in Rusi lahko en narod. Najbolj-ši poznavalec slovanstva iz lastnega opazovanja in izkustva v dobi, ko so drugi sanjali celo o enem samem slovanskem jeziku, narodu in državi, je bil češki narodni buditelj Havliček. In ta bistri mislec je 1846. leta primerjal južne Slovane s severnimi takole, da smo Slovenci kakor južni Čehi, Hrvatje južni Poljaki in Srbi južni Rusi. Ta primera pa ne ustreza samo zemljepisni legi, v kateri si slede severni in južni Slovani drug poleg drugega, ampak tudi njih zgodovini, omiki, delu in značaju. In značilno je, v čem je videl Havliček prednost južnih Slovanov, ki jim zagotavlja velikost in pomembnost: v raznovrstnosti delov, ki obstajajo med njimi, in vplivov, pod katerimi stoji, kar bi bilo treba sorazmerno združiti v celoto.

Tako je gledal na medsebojnost južnih Slovanov človek, ki je imel čut za resničnost in stvarnost in ki

je znatno vplival na razvoj čestva, posebno na Masaryka. Pravilnost njegovega gledanja nam je potrdila tudi dvajsetletna skušnja naše države. Načelo o narodni enotnosti je bilo postavljeno ne po dejanskem položaju, ampak po določenem namenu, da zagotovi premoč Srbiji, oziroma njenemu meščanstvu, ki je bilo vodilno v politiki.

Ako primerjamo vlogo italijanskega Piemonta in nemške Prusije pri združevanju italijanskega in nemškega naroda z vlogo Srbije med južnimi Slovani, se nam pokaže razloček. Pri Italijanih in Nemcih je ena država združila druge države in dežele istega naroda, čeprav še to ni bilo brez težav. Pri nas je pa bilo vprašanje: Kdo naj to stori? Ali Hrvati ali Srbi? Zakaj v našem primeru ne gre za države in dežele istega naroda (pomislimo še v bodočnosti na Bolgare), ampak za države in dežele samostojnih, čeprav sorodnih narodov, ki so v

preteklosti hoteli izvajati omenjeno vlogo. Hrvati niso uspeli, ker so bili Srbi proti, a Srbi ne uspo, ako so Hrvati in Slovenci proti. Ti pa ne morejo žrtvovati svoje narodne bitnosti, ampak jo hočejo z združenjem zavarovati pred zunanjo nevarnostjo in jo v notranjem okrepiti do najvišje možnosti. V tem je ravno njih razlog združitve, ne pa, da napravijo narodni samomor.

Zato bi se vprašanje združenja južnoslovenskih narodov ne smelo reševati po tujem primeru, ampak po lastni osnovi, kakor je dana v zgodovini in življenju. In ta osnova ne more biti enostranska, kakor je bilo v preteklosti, ampak sorazmerna, kakor je dejal Havliček. To se pravi: vsi trije (oziroma štirje) narodi morajo biti enakopravni deli skupne države, ki naj vsakemu delu zagotovi polno narodno življenje brez sile in zenačevanja, a vsem skupaj varnost na zunaj.

To je južno slovanstvo bodočnosti. Da pa pridemo do njega, je treba preloma s sedanjo miselnostjo meščanstva. Nosilca tega novega južnega slovanstva bodočnosti postaneta kmet in delavec.

in skrajnim desničarji. Razumljivo je, da je obstoj ljudske fronte v veliki meri odvisen od stališča radikalne stranke.

Ker je tu prišlo do sporov in socialisti ter komunisti zlasti niso odobrvali več novega razvrednotenja franka, zaradi česar je prišlo do padea vlade, so se v Nemčiji že veselili, da je razpad ljudske fronte pred durmi. Prepričani so bili, da pridejo do besede desničarji, ki naj bi položaj svetovnega fašizma odločilno okrepili.

Vsi ti računi pa se niso uresničili. Po zamisli voditelja socialistov Bluma je Francija našla novo rešitev, namreč ustvaritev vlade narodne združitve, katere jedro naj tvori ljudska fronta. To misel je ljudska fronta sprejela ugodno, ravno tako pa so jo sprejele vse skupine sredine. Razumljivo je, da Blum sam kot vodja socialistov ni bil pripravna oseba take koncentracijske vlade. Zato se je umaknil dosedanjemu ministrskemu predsedniku Chautempsu (Šotanu), ki je njegovo misel prevzel in sestavil tako vlado. Njegov uspeh je bil edinstven, saj so gotovo redki primeri, ko je zaupnica kaki vladi dana tako, kakor je bila njegovi, namreč z vsemi glasovi proti nemu.

Dr. Stojadinović iz Berlina.

Naš ministrski predsednik se je vrnil iz Berlina. Bil je tam istočasno kot znani vodja poljske zunanje politike major Beck. Pot je napravil potem, ko je sprejel obisk novega rumunskega zunanjega ministra Minesca in francoskega zunanjega ministra Delbosa in potem, ko je tik pred tem obiskom napravil pot v Italijo.

V Nemčiji je bil sprejet s posebnimi častmi. V zvezi z njegovim obiskom so se širile po svetovnem tisku vesti, da so ob tej priliki bili napravljeni novi dogovori in da je naša država prevzela nove obveznosti nasproti Nemčiji, zlasti v pogledu priključitve Avstrije k Nemčiji. «Slovenec» je to vest zavrnil in trdil, da ta obisk ni prav ničesar spremenil v Evropi.

Poleg navedenih obiskov omenjam tudi obisk novega rumunskega zunanjega ministra v Pragi in Belgradu. Pravi značaj tega obiska se pokaže v prihodnosti, povod je bila okolnost, da zastopa Rumunija Malo antanto v Ženevi.

Srednja Evropa.

V Pragi, na Dunaju in v Budimpešti se je radi novega položaja v Rumunij in radi simpatij, ki jih izkazuje Nemčija Jugoslaviji, pričelo mnogo razpravljati o skupnem

Zunanje-politični pregled

Ljubljana, 26. januarja 1938.

Fašizem v Rumuniji.

V zadnjem času se v evropskem svetovnem tisku označuje kot zelo pomemben dogodek sprememba režima v Rumuniji. Tu je prevzel vlado potem, ko je pri volitvah Tatarescova vlada zgubila večino, vodja krščanskih nacionalcev, Goga. Politična načela njegove skupine pa nimajo seveda z načeli demokracije nobene skupnosti in jih označujejo metode, ki so povsem slične fašističnim tako, da stranko običajno nazivajo fašistične krščanske nacionalce. Ta stranka, ki jo je vlada pri volitvah podpirala, je dobila vsega skupaj samo 9.15% glasov.

Naravno se politika osi Rim-Berlin te spremembe močno veseli, saj je to njen uspeh. Nemčija se zanima za Rumunijo ne samo za to, da dobi fašizem novega podpornika, temveč zlasti tudi radi rumunskega petroleja. Isto velja glede Italije. Obe državi že tekmujeta, kako bosta druga drugo prehiteli v izrabi gospodarskih koristi tega preobrata. Italija že govori, da bodo njeni mornariški inženjerji zgradili pristanišče v Konstanzi in da bodo italijanske firme pri tem izvrševale dobave. Nasproti temu ponuja Rumunija petrolej, ki ga Italija potrebuje. Vendar je Nemčija Italijo že prehitela.

Na drugi strani pa je treba poudariti, da je Goga zelo sovražno razpoložen proti madjarski manjšini v Rumuniji in je skrajni protirevizionist. S tem pa naravno odbija Madjarsko od osi. Ta pojav ni ostal brez nasledkov v zunanjem svetu, o čemur bomo še govorili.

Do sedaj je Goga zaslovel s preganjanjem Judov in je pri tem uporabil metode, ki prekašajo celo tiste, ki jih je uporabljal Hitler.

Vladna kriza v Franciji.

Drug dogodek, ki bi imel lahko v politiki Evrope daljnosežen pomen, je bila vladna kriza v Franciji. Vzroka je treba iskati v tem, da obstaja ljudska fronta iz skupin, ki brez dvoma v vseh vprašanjih nimajo enotnih pogledov in ki morajo večkrat tudi glede bistvenega vprašanja popuščati, kar vodi lahko do nesoglasij.

Upoštevati je treba, da je vlada ljudske fronte že dvakrat razvrednotila frank, s tem povišala ceno življenjskim potrebščinam, na drugi strani pa zvišanje plač ni bilo tako visoko, da bi ustrezalo nastlati draginji. Francoska industrija pa se ni mogla sprijazniti z uvedbo 40 urnega tednika. Ta različna prizadevanja so morali na eni strani zastopati socialisti in komunisti, na drugi strani pa radikali, ki so v glavnem stranka malih meščanov. Ti pa so ravno stranka, ki je imela vlogo tehtnice med levičarji

sodelovanju držav Srednje Evrope. Nemčija sili na vzhod in tako se je Srednja Evropa v obrambo znašla skupaj.

Dejstvo je, da je pred kratkim grof Ciano, italijanski zunanji minister, odšel iz Budimpešte praznih rok. Saj tudi Italija glede na novo globoko prijateljstvo z Rumunijo ne more več podpirati madjarskega revizionizma (zahteve po popravi meja), ki bi zlasti udaril Rumunijo.

Na drugi strani pa se mnogo govori po zamisli že omenjenega majorja Becka o ustvaritvi nove skupine držav, ki naj bi obsegala Poljsko, Rumunijo in Jugoslavijo. Za načelo se postavlja obramba proti komunizmu, mnogi pa se boje, da ne bi imela prstov vmes Nemčija s svojim znanim napadanjem češko-slovaške.

Anglija in Irci.

V preteklem tednu je obiskal London de Valera, vodja Ircev, ki je sedaj prekrstil ime dežele v «Éire», staro ime Irske. Razgovarjal je o tem, da bi se Severna Irska odločila od Velike Britanije in zedinila z Južno Irsko, ki je to storila že leta 1920, ter se osamosvojila pod imenom «Irska svobodna

država». Severni Irci so tedaj Veliki Britaniji ostali odkrito vdani. Razgovori niso privedli do uspeha. Britanska vlada je sklenila, naj Severni Irci sami odločijo o svoji usodi; zato bo v kratkem o tem ljudsko glasovanje. Proti njihovi volji pa jih samo na ljubo Južne Irske po mnenju britanske vlade ni mogoče ločiti od Anglije. Seveda pa ni verjetno, da bi se Severna Irska obrnila proti njej.

Bolgarska.

V Sofiji imajo vladno krizo. Povod naj bi bil nepremagljiv spor med članoma vlade Krasnowskym in generalom Lukovom. Vzrok je globlji. Skupina Krasnowskyja zahteva pri bodočih volitvah v narodno skupščino popolno nevtralnost vlade ter izločitev vseh starih strank.

Nasprotno pa trdi general Lukov, da bodo tako prišli v parlament levičarski kmetje. Vmes naj bi bila zopet «komunistična nevarnost». S to pretvezo zagovarja stare stranke, zlasti tudi stranko Cankova, ki nikomur ni v dobrem spominu.

Tudi tu, kakor po vsem svetu vre, na način, ki je lasten Bolgarski, se vodi borba za demokracijo. V—č.

Iz domače politike

Profesor dr. Alfred Šerko †. Dne 14. januarja t. l. je umrl v Ljubljani za pljučnico, ki se ji je pridružila oslabeitev srca, vsučiliški profesor Alfred Šerko, doktor zdravilstva in modroslovja. Pokojnik je bil nadarjen, duhovit slovenski človek, ki si je posebno prizadeval za razširitev naše medicinske fakultete, na kateri je imel učno stolico za živčne bolezni. Obžalujemo njegovo prezgodnjo smrt, ki pomeni škodo za našo mlado zdravniško znanost in za krepko slovensko misel, ki jima je bil vdan.

Odkup Prešernove rojstne hiše. Prešernov rojak in daljni sorodnik pisatelj Fr. S. Finžgar je sprožil misel, naj bi se odkupil Prešernov rojstni dom v Vrbi pri Žirovnici na Gorenjskem od sedanje lastnice (vdove z 8 otroci) in izpremenil v nekak njegov muzej, ki bi postal last slovenske dežele.

Pozdravljamo to misel, ker se mora vsak zaveden narod brigati za spomin svojih duševnih velikánov, ki so mu pomagali do višje omike in s tem tudi do uvrstitve med upoštevane narode.

V Ljubljani se je osnoval poseben odbor v ta namen. Dne 8. februarja, ob Prešernovem smrtnem dnevu, naj bi se vršila po vseh naših šolah spominska slavnost in do srede meseca marca naj bi prinesel vsak otrok en dinar. Bogatejši naj bi dali več, da bi se vsota izravnala za tiste otroke, ki ne bi mogli prinesiti ničesar. Po proračunu bi se tako dobila vsota 200.000 dinarjev (toliko je približno šolske mladine v Sloveniji), ki bi zadoščala, da se sedanji lastnici Prešernove rojstne hiše sezida v bližini na njenem svetu nova kmečka hiša, a stari dom preuredi s pohištvo v taki obliki, kakršna je približno bila ob Prešernovem času. Vzdrževanje hiše bi kot lastnica prevzela dežela, a od obiskovalcev bi se pobirala malenkostna vstopnina. V hiši bi potem stanoval samo oskrbnik.

Prešeren, naš največji pesnik, ni namreč samo nedosežen mojster naše besede, ampak tudi odločen oznanjevalec slovenske narodne svobode.

Akademski list «1551» oživiljen. Dne 4. januarja je v Ljubljani zopet začel izhajati akademski list «1551» (to leto sta izšli prvi slovenski knjigi: katekizem in abecednik, ki ju je spisal Primož Trubar, oče slovenskega protestantstva in slovenske književnosti). V uvodniku poudarja slovenska akademska mladina, da neče biti žrtev v igri tistih, ki so reševalci starega sveta za nove krivice. Slovenska mladina ne vidi veličine naroda v velikosti njegovega ozemlja in v njegovem številu, ampak edino v omiki ljudstva. V dobi, ko obvladuje svet (tudi del slovenstva) fanatična služba neresnici, se zavedajo svojega akademstva, ki naj služi resnici, to je: svobodnemu iskanju. Priznavajo samo eno merilo svojih dolžnosti: pravico in korist ljudstva in samo eno pot svojega dela: kakovost in presojo. Iz spoznanja o vrednosti človeka sledi njegova duhovna svoboda, ki se mora družiti s socialno in politično enakostjo. Svoboda in enakost ljudi pa je mogoča le tam, kjer vlada popolna samostojnost naroda.

List izhaja vsak drugi petek in velja polletno 20.—din. Iz navedenega programa se razvidi slovenska, socialna in demokratična smer lista.

Ministrski predsednik dr. Stojadinović v Berlinu. Naš ministrski predsednik je vrnil obisk nemškemu zunanjemu ministru Neurathu. Ob tej priliki je dejal državni kancelar Hitler jugoslovanskim časnikarjem, da mora biti Jugoslavija velika, močna in svobodna.

Ministrski predsednik dr. Stojadinović v Berlinu. Naš ministrski predsednik je vrnil obisk nemškemu zunanjemu ministru Neurathu. Ob tej priliki je dejal državni kancelar Hitler jugoslovanskim časnikarjem, da mora biti Jugoslavija velika, močna in svobodna.

Slovenski kandidat za senatorske volitve. Za senatorskega kandidata je pri nas v dravski banovini določen dr. Fran Schaubach, odvetnik v Mariboru, za njegovega namestnika pa Alojzij Mihelčič, celjski župan. Oba pripadata politično J. R. Z.

Senatorski kandidati po drugih banovinah. Senatorskih volitev v drugih banovinah se udeleži samo J. R. Z., edino v savski in primorski banovini nastopi «kmečko-demokratska koalicija» (mačkoveci in pribičevci).

Pri teh volitvah bo torej zopet, tako kakor 1931. leta: nastopila bo v glavnem ena stranka. Ali so to volitve? Mi pravimo, da niso, drugi pa trdijo, da so in da je to celo demokracija. In slovensko ljudstvo je s tem zadovoljno. Blagor mu!

Volilna okrožnica. Tednik «Slovenija» je objavil 14. januarja okrožnico, ki jo je ob državnozbornih volitvah 1931. leta izdal takratni ljubljanski župan dr. Dinko Puc na podrejene mestne uradnike in uslužbence. Skliceval se je na vladno izjavo z dne 4. julija 1930. leta, kako morajo biti javni funkcionarji vdani v službi jugoslovanske misli, državne ureditve in današnjega reda. Postavljena je bila odločna terjatev državne politike, da ne more biti v javni službi uradnik ali uslužbenec, čigar delo in vedenje ne bi bilo v skladu z omenjenimi načeli. Zato je pozval mestno uradništvo in uslužbenstvo, da «stori svojo državljansko dolžnost» in gre volit — edinega kandidata, ki je bil takrat v Ljubljani.

Vsi vemo, kakšen pritisk so izvajali na podrejeno uradništvo pri obeh volitvah: 1931. in 1935. leta. Obakrat je imel dr. Dinko Puc pomembno vlogo: prvokrat kot župan in drugič kot ban. A vse to v imenu države, ki bi bila v nevarnosti, ako se ne bi bilo to godilo, kar je hotela ena stranka!

Zato Vam pa mora, kmetje in delavci, zgodovina biti učiteljica za bodoče. Dvoje letnic ne smete nikdar pozabiti: 1931. in 1935. leto, ker v njiju je označena naša sramota, da so nas ponižali v živino, ki ne sme imeti svoje volje.

Kje je resnica? «Jutro» je 16. januarja prineslo vest, da je češko-slovaška država prepovedala uvoz goveda in prašičev «iz severnega dela Slovenije», pri čemer je poleg slovenskih okrajev imenovalo tudi Čakovec in Prelog. Očividno je bila netočnost v izražanju, ker je vse te okraje označilo kot jugoslovanske, prej pa je dejalo, da velja prepoved za severno Slovenijo. «Hrvatski dnevnik» se je nato dne 18. januarja upravičeno potegnil za hrvatski značaj omenjenih dveh okrajev. Ni pa resnica, da bi imeli Slovenci, čeprav imamo majhno telo, velik želodec, a še večji apetit, kakor nas je pri tem označil «Hrvatski dnevnik». Gotovo je, da nihče izmed Slovencev noče jemati Hrvatov, kar je njih narodno ozemlje.

V istem trenutku pa, ko se je «Hrvatski dnevnik» upravičeno potegnil za hrvatstvo okrajev Čakovec in Prelog, je sam zagrešil ječimo podobno pomoto, kakor se je bila pripetila «Jutru», ker je odrekel okraju Dolnja Lendava slovenski značaj. Ako misli «Hrvatski dnevnik», da Dolnja Lendava ni slovenski okraj, potem je v zmoti.

Ta okraj ima 26.041 Slovencev, 11.182 Madžarov, 689 Hrvatov in Srbov ter 241 Nemcev. Čigav je torej? Kakor moramo biti proti temu, ako bi slovenski list delal krivico Hrvatov, tako je tudi hrvatski ne sme delati Slovincem. Kakšnih morebitnih pravic do Prekmurja pa ne moremo priznati nikomur izmed Hrvatov, ker bi bilo to proti naši zgodovini in narodnosti. *

Konkordat pokopan. Po izjavi notranjega ministra pred finančnim odborom skupščine vlada ne predloži v obravnavo konkordata, ker hoče doseči pomirjenje s pravoslavno cerkvijo.

Ministrski predsednik dr. Stojadinović je bil ob svojem obisku v Nemčiji tudi gost nemškega ministrskega predsednika Hermana Göringja in mu je ob pozdravu med drugim tudi dejal: «Vi ekscelencia predstavljate neizčrpno moč nemškega naroda, ki je navdala z občudovanjem tudi najpreprostejšega človeka v moji domovini. Herman Göring je za nas v Jugoslaviji posebljeni pojmi in v najoddaljenejših gorskih gnezdih je poznano ime najzvestejšega sobojevnika Adolfa Hitlerja, stvaritelja nove Nemčije.»

Nov slovenski list. Decembra meseca preteklega leta je izšla prva številka «Orača», glasila «Kmečke zveze». V uvodni besedi poudarja načelnik Zveze Janez Brodar, da se je naših kmečkih domov oprijelo malodušje, ne pove pa niti z besedico zakaj? Nadalje pravi, da je «Kmečka zveza» nepolitična organizacija in da bodo dnevna politična vprašanja prepustili drugim, ker imajo dovolj široko polje dela na svojem področju. Tem mislim se čudimo, saj danes že vsak kmet dobro ve, da brez dosledne in načelne politike ni gospodarskega napredka in da morata slovenski kmet in delavec dobiti predvsem politično vodstvo v svoje roke, če hočeta pravilno usmeriti gospodarstvo. In zakaj naj potem slovenski kmet prepušča reševanje dnevnih političnih vprašanj drugim?

Kaj je z «Zborom»? «Zbor» je ena izmed štirih strank, ki so jih bili dovolili diktatorski režimi. Med slovenskim kmečkim in delavskim ljudstvom sicer nima tal, a tudi med ostalimi stanovni ima le malo somišljenikov in je bolj razširjen v nekaterih srbskih krajih. Stranka priznava v Jugoslaviji le en «jugoslovanski» narod in je bila po vzoru nemške in italijanske fašistične stranke strumno organizirana in slepo vdana svojemu «vodji» Ljotiću. Zadržne čase pa je začel v njenih vrstah razkroj, ki lahko dovede tudi do konca. Že preteklo leto so nekateri dokazovali, da posredno podpira propagando te stranke Nemčija z velikimi vsotami denarja, kar je odvrnilo od nje precej somišljenikov, proti koncu leta pa so se sprli njeni prvaki in začeli drug drugega izključevati iz stranke. Za največji greh očitajo drug drugemu, da se ne bojujejo zadosti odločno proti «plemenskemu separatizmu» (pravilno: osvobodilnemu narodnemu boju Slovencev in Hrvatov), da se pogajajo z Združeno opozicijo in z marksisti ter s tem podirajo državo (glej izjavo dr. Gregoriča v «Slovencu» z dne 21. dec. 1937).

Videti je torej, da se bliža konec tega «jugoslovenskega ljudskega gibanja», ki ga bomo vsi demokrati z veseljem pozdravili. Če pa bo to

«gibanje» zaradi posebnih razmer, v katerih živimo, še nekaj časa obstajalo, bo izginilo iz naše srede prav zagotovo tedaj, ko se pokaže svobodna ljudska volja. Tako bo tudi prav, kajti stranka, ki v svo-

jem glasilu (glej «Zbor» 24. lanskega letna številka) zagovarja misel, da «uspeva demokracija le tam, kjer je dosti volilnega plevela, pa malo pameti», ne more računati na zupanje ljudstva.

Pobrano in prebrano

V naši državi je okrog 2 milijona 700 tisoč stanovanjskih poslopij. Od tega jih odpade na deželo skoraj dva milijona in značilno je, da ustrezajo le redka med njimi zdravstvenim zahtevam današnjega časa.

Palačo državne tiskarne prično zidati spomladi v Belgradu. Načrti kažejo, da bo to izmed največjih tiskarniških podjetij v Evropi in bo veljala 60 milijonov dinarjev. Slovenski trgovci in lastniki knjigarn upravičeno odklanjajo novo tiskarno v Belgradu, ker bo med ostalim prevzela tudi tiskanje vseh učnih knjig, šolskih zvezkov in ostalih uradnih tiskovin ter se bo dobiček zopet stekal samo v Belgradu.

Elektrifikacijski fond namerava ustanoviti naša država. To bi bil zopet nov centralni fond, katerega nasledki bi bili za Slovence podobni ostalim fondom, ki se stekajo v Belgradu. Slovenci bomo namreč tudi v ta novi fond sorazmerno največ plačevali, a imeli od njega najmanj koristi.

Podoben fond (sklad) je sedanja vlada ustanovila 1936. leta, ko je določila, da se steka 18% davka na poslovni promet v poseben sklad, iz katerega naj bi potem dobivale banovine podpore. Slovenci smo 1936. leta plačali v ta fond 44.400.000 dinarjev, a prejeli iz njega le 2 milijona 210 tisoč dinarjev, kar je komaj dvajseti del tega, kar smo plačali.

V naši državi je bilo 1921. leta 11.984.911 prebivalcev, a 1936. leta že 15.173.608. V petnajstih letih je torej znašal prirastek 3.188.697 ljudi. V primeri s Hrvati in Srbi smo Slovenci v odstotku prirastka zaostali in nas je sedaj le še 7,85% vsega prebivalstva v državi, a pred petnajstimi leti nas je bilo 8,85%. Seveda smo pa še zmerom na prvem mestu v plačevanju davkov in se ta odstotek sorazmerno ni prav nič zmanjšal, ampak raje še povečal.

Novi pravilnik o bratovskih skladnicah, ki ga je vladno časopisje tako močno hvalilo, predstavlja najtežji udarec za rudarje in plavzarje. Tako je dne 19. t. m. poročala «Delavska politika» in ji radi verjamemo.

Z našim cementom gradi polovica Evrope, Afrika, Azija in Amerika — ne more pa z njim graditi naš kmet, saj velja v zamejstvu 100 kg našega cementa 14 dinarjev, a pri nas ga prodajajo po 56 do 80 dinarjev.

Kakor poroča «Delavska pravica» z dne 15. januarja, je 1922. leta stavil sedanji notranji minister dr. Korošec predlog, po katerem naj bi se odpravil člen 138. tedanje ustave, ki je določal, da sme vlada prepovedati izhajanje listov.

Poprečni letni dohodek našega kmeta znaša 1837 dinarjev na osebo, a poprečni dohodek ostalih poklicev 6710 dinarjev na osebo. V primeri s predvojnimi cenami pa je padla vrednost kmečkih pridel-

kov za 6%, medtem ko je cena tega, kar mora kmet kupovati narasla za 5%.

Naša državna blagajna je lansko leto imela 1 milijardo 341 milijonov dinarjev dohodka od prodane tobaka; prodaja soli je dala 378 milijonov, petroleja 134 milijonov in vžigalic 73 milijonov. Skrit davek, ki ni odmerjen po premoženju, ampak se pobira kar po glavah!

Vsak deseti Slovenec ima kolo, medtem ko ga nima v ostali državi niti vsak stoti prebivalec.

V fašistični Italiji ima 1596 veleposestnikov 4.278.000 hektarov zemlje a ostalih 2.762.000 posestnikov samo 3.044.000 hektarov. Skoraj četrtina vseh kmetov ima po manj ko pol hektara zemlje.

Rumunska diktatorska vlada je že začela s svojimi reformami (presnovami). Razpustila je vse samoupravne oblasti, a v Besarabiji, kjer imajo večino ruski kmetje, je prepovedala rabo ruskega in judovskega jezika. Nadalje je razpustila parlament in razpisala nove volitve, ki bodo v znamenju novega nazadnjaškega volilnega reda, ker le tako lahko upa na zmago pri bodočih volitvah. Značilno je tudi, da polaga največjo važnost na prijateljstvo in tesno sodelovanje z Italijo in Nemčijo, ki so že tako postale njene vzornice.

Češko-slovaška vlada je določila v svojem letošnjem preračunu nad 500 milijonov za socialno skrbstvo in narodno zdravje.

Vsa nemška industrija pride letos pod državno nadzorstvo, ki bo posegalo zelo daleč v poslovanje posameznih tovarn. Med drugim bo država določila, da manjše tovarne sploh ne bodo smele izdelovati celih izdelkov (avtomobilov, strojev itd.), ampak le posamezne dele.

Sovjetska Rusija se je začela zanimati za našo literaturo (leposlovje). Nedavno je izšla v Moskvi zbirka slovenskih pesmi v ruskem prevodu v 10.000 izvodih in je bila takoj razprodana. Zastopani so bili naslednji slovenski pesniki: Oton Župančič, Srečko Kosovel, Mile Klopčič in Tone Šeliškar. Sedaj prevajajo dve Cankarjevi povesti, a moskovska gledališča se zanimajo za Cankarjeve drame.

V Ameriki se zmerom bolj širi propaganda za bojkot (zavračanje) japonskega blaga. Tako so n. pr. v Chikagu napravili veliko grmado, na kateri so sežgali japonsko blago, ki je ravnokar prišlo v Ameriko.

V Nemčiji je po uradnih podatkih zaposleno okrog 60% industrijskega delavstva v tovarnah za oboroževanje.

Vsak človek na svetu je plačal 1937. leta približno 274 dinarjev za oboroževanje če računamo, da je na svetu dve milijardi 100 milijonov ljudi in da so znašali svetovni oboroževalni stroški v preteklem letu 576 milijard dinarjev.

V Šanghaju, ki je bilo prvo veliko kitajsko mesto, ki so ga Japonci v sedanji vojni zavzeli, so

razdejali z bombami okrog 4225 tovarn in delavnic.

Kitajci se vedno bolj pogumno in uspešno upirajo Japoncem. V zadnjem času so jim potopili 4 vojne ladje in tudi kitajska letala so uspešno napadla Japonce. Ponekod prehajajo celo v napad (ofenzivo). Boji pa niso samo na frontah v strelskih jarkih, ampak tudi v zaledju in ti napadi delajo Japoncem največje skrbi, ker se ne čutijo nikoli varne, najsi so še tako daleč od fronte. Kitajsko vojaštvo v zaledju je pognalo v zrak že več japonskih municijskih skladišč ter oropalo že dosti njihovih vlakov, ki so vozili na fronto vojne potrebščine.

Španski republikanci so dosegli v tem letu več uspehov na bojišču, kakor pa mednarodna vojska uporniških generalov. Zavzeli so važno mesto Teruel, pri čemer so v štirinajstih dneh ujeli nad 15.000 upornikov. Posadka, ki je branila to mesto, se je sama udala s svojim poveljnikom in teruelskim nadškofom vred. Ta se je zahvalil povelj-

niku republikanskih čet za dobro ravnanje z ujetniki in javno izjavil: «Od zmagovalcev sem bil deležen največje obzirnosti, za kar se jim moram še posebej zahvaliti.» «Slovenec» in sorodni listi, ki so sicer toliko napisali o preganjanju španskih škofov in duhovščine, seveda trdovratno molče in ne objavijo te zanimive izjave teruelskega cerkvenega dostojanstvenika.

Novi madžarski volilni red določa med drugim tudi, da mora biti moški volilec star 26, a ženska volilka 30 let in da mora vsaj šest let prebivati v isti občini. Po tem volilnem redu izgubi nad en milijon volilnih upravičencev svojo državljansko pravico. To so večinoma industrijski in poljedelski delavci, katerih se vsaka nazadnjaška in kapitalistična država najbolj boji.

Ameriški kralj petroleja Rockefeller je bil tako premožen, da bi v treh letih lahko porabil vsak dan en milijon dolarjev (46 milijonov dinarjev) in še bi mu precej premoženja ostalo.

Vestnik „Sloge“

gospodarske in podporne zadruga slovenskih kmetov in delavcev

Zaščita

kmečke zemljiške posesti

V naši državi je za Srbijo še vedno veljaven zakon, ki določa, da kmetu ne smejo na dražbi prisilno prodati njegove hiše, gospodarskih poslopij in šest oralov zemlje. Namen tega zakona je, da ostane zemlja v kmetovih rokah in da se je ne morejo prilastiti banke, advokati in drugi kmetovi upniki.

Pred nedavnim je izvedla hrvatska «Gospodarska Sloge» anketo (poizvedbe) med člani, da povedo svoje misli o tem, če ne bi bilo dobro, da se na enak način zaščiti tudi posest hrvatskih kmetov. Prejela je nad 1300 odgovorov in zanimivo je, da je med njimi komaj deset takih, ki trdijo, da bi taka zakonska uredba kmetu škodovala. Vsi ti odgovori služijo sedaj gospodarskim strokovnjakom «Gospodarske Sloge» za preučevanje tega vprašanja, o čemer mislijo izdati posebno knjigo. Ti strokovnjaki so se zedinili na naslednje mišljenje:

1.) Kot prvo zaščitno sredstvo naj se vsaj minimum (neobhodno potrebni del) kmečke posesti zavaruje pred prisilno prodajo.

2.) Ta neobhodno potrebni zavarovani del mora znašati vsaj pol hektara obdelovalne zemlje za vsakega član kmetove družine.

3.) Zaščita kmečke posesti naj se ne nanaša le na zasebne upnike, ampak tudi na terjatve državnega erarja (davčno upravo) in na terjatve Privilegirane agrarne banke in drugih državnih ustanov, ki imajo posebne pravice.

4.) Pravica prostovoljne prodaje kmečke posesti se ne sme omejevati.

Če bi uzakonili zgoraj navedene predloge, potem se kmetu ne bi moglo zgoditi, da bi moral kdaj prisilno zapustiti svoj dom in prijeti za beraško palico. Seveda je treba še mnogo drugih predpisov in zakonskih uredb, če bi hoteli ustaviti današnje gospodarsko propadanje našega kmeta.

Nekateri so proti zavarovanju kmečke posesti, in sicer iz razloga, češ, da bi kmet, ki ima manj zemlje kakor znaša zakonito določeni minimum, izgubil kredit (zaup) in ne bi mogel dobiti posojila. K temu pripominjamo, da je kmečki kredit že tako malenkosten, a revnejši kmetje sploh ne dobe posojila na zemljo. (V savski banovini n. pr. je imelo komaj 17% vseh kmetov hipotekarni kredit (posojilo, za katero so morali zastaviti svoje posestvo).

Danes je položaj tak, da ima več kot tri četrtine kmečkih gospodarstev manj kot pet oralov zemlje in je zato nujno potrebno, da se ta kmečka posest zaščiti pred rubežnijo. Povdarjamo pa ponovno, da kmetu ne sme nihče jemati pravice, da svobodno razpolaga s svojo zemljo — in jo seveda lahko tudi prostovoljno proda.

Zavarovalnice in še kaj

(Konec.)

So pa še drugi primeri, da kapitalisti izrabljajo v svojo korist prirodne nesreče. Opisati hočemo samo enega, ki je na slovenski vasi najbolj poznan in osovražen. Ta način nosi lepo ime: zavarovanje za primer požara. Na oko so te zavarovalnice čisto doberdelne ustanove in lastniki zavarovalnic kaj radi zatrjujejo, da hočejo le pomagati kmetu, da pa kmečko ljudstvo tega ne razume, ker je preneumno. V resnici pa je zadeva drugačna. Zavarovalnice so namreč popolnoma kapitalistična ustanova, ki počasi, a zato tem bolj vztrajno razlašajo kmeta, mu jemljejo njegovo premoženje in ga grnejo na svoj kup in tako centralizirajo kapital. Janez Evangelist Krek je že pred 40. leti zapisal o zavarovalnicah naslednje: «Med tako pogubne centralizacije štejem tudi zasebne zavarovalnice proti ognju, toči itd., samo da so te ožje zvezane s kapitalizmom. Mnogo razločka ni med njimi, ali so tako imenovane vzajemne ali ne. Kar spravijo pri pr-

vih agentje v svoje žepe, to zvišuje pri drugih dividende (delež na čistem dobičku). Splošno velja o njih, da uporabijo le 30 do 35% svojih letnih dohodkov za izplačevanje škode, a ostalo porabijo za dividende, rezervni sklad, za provizije (nagrade) agentov ali za plače uradništva. (Orne bukve str. 255.)

Kar je napisal Krek pred štiri-desetimi leti, velja še danes, saj je Fran Erjavec četrto stoletje pozneje napisal v knjigi «Za staro pravdo», da je «dognano in izračunano, da so izplačevale zavarovalnice za požar komaj 30% svojih dohodkov za požarne škode, nekaj je veljala uprava, največji del pa je izginil v nenasitne žepe delničarjev (v obliki dividend), ki so lastniki teh zavarovalnic.»

Ugotoviti pa moramo, da se je v novejšem času to izkoriščanje še celo povečalo. Janez Brodar je napisal 1930. leta naslednje: «Omeniti moram še neko obremenitev, ki nam preti, in sicer od zavarovalnic. Zadnje dni smo slišali, da so se združile zavarovalnice v nekaj kartel in da bodo povišale zavarovalnine na nekatere stvari skoraj za sto odstotkov... Vemo, da bodo novi milijoni šli iz dežele v mesta.» (bolje povedano iz kmečkih žepov v blagajne kapitalistov), «kar bo še bolj poostriilo sedanjo že itak težko krizo.» (D. 19. 11. 1930.)

Kakor smo zadnjič omenili, je tudi v parlamentu že padla beseda o tem vprašanju in poslanec Komman je v nekem svojem govoru dejal, da «Zavarovalnice proti požaru množe svoj kapital zlasti s kmečkimi zavarovanji». (Km. 1. 4. 3. 1934.)

Sicer pa je prav, če pogledamo uradne podatke zavarovalnic samih, da se prepričamo, kako resnične so naše trditve. V. 1934. letu so prejele zavarovalnice zoper požar iz naslova zavarovalnin (premiij) za ogenj 169 milijonov dinarjev, a izplačale so za te namene samo 78 milijonov, ter jim je torej ostalo 91 milijonov dinarjev. Lastnih sredstev so imele 95 milijonov, premijskih rezerv (zavarovalnin, ki jim pripadajo v bodočih letih) pa 1114 milijonov, vse to v obliki nepremičnin (palače v mestih), vrednostnih papirjev in posojil. Po mestih rastejo iz tal velike in razkošne palače zavarovalnic, a kmečki domovi razpadajo. Gospoda, ki ima te zavarovalnice v rokah, ima bajne dohodke. Neki kmet iz Kupšincev je pisal v «Ljudski pravici»: «Tako sem poznal nekega gospoda v Mariboru, ki je prejemal od zavarovalnice 10.000 din mesečnih dohodkov, kupil si je avto, dvignil hišo za eno nadstropje itd.» (Lj. p. št. 2, 1936.)

Kakor vidimo, je premoženje zavarovalnic veliko. Vse to na kmetov račun. To je mogoče zato, ker predpišejo zavarovalnice previsoke zavarovalnine, pa tudi zato, ker včasih zavarovanega zneska ne izplačajo. Franc Jenko, kmet iz Mavčič, je napisal v «Kmetem listu» 1934. leta naslednje: «Še tedaj, ko smo živeli v boljših razmerah, nismo imeli denarja, da bi ga proč metali, a še manj ga imamo danes, ko nam primanjkuje za najpotrebnejše življenjske potrebščine. In vendar še danes redimo na svoji koži pijavke, ki nam sesajo kri, toliko bolj, kolikor manj je imamo.»

Poglejmo samo način, katerega uporabljajo razne zavarovalnice. V dobri veri, da bo mogel postaviti novo hišo, če mu ogenj uniči staro, sklene kmet zavarovanje. Leta in leta redno plačuje premije in če nastane ogenj in mu uniči dom, tedaj poseže za zavarovalno polico in gre v zavarovalnico iskat svojih pravic. Tam šele zve, da ne dobi izplačanega vsega, za kolikor je bil zavarovan, da pa bo vendarle nekaj dobil, če objavi v časnikih zahvalo, da je dobil vso zavarovalnico v redu izplačano in da toplo priporoča zavarovalnico vsem kmetom. Če ima kaj korajže in povpraša, zakaj ne dobi vse zavarovane vsote, mu povedo, da se «po zakonitih določilih» odpisuje letna amortizacija po 1% in ker je hiša, ki je pogorela, bila stara mogoče že nad sto let, prav za prav že pred nekaj leti ni bila več za rabo. Tedaj šele se kmet zave, da njegov dom že nekaj let ni bil prav nič vreden, čeravno bi lahko še desetletja v njemu prebival on in njegova družina.

Taki primeri niso osamljeni in na tak način so brezvestni kapitalisti iztisnili iz našega kmeta že težke milijone. Kdor tega ne verjame, naj stopi k tem nesrečnejšem, ki so leta in leta plačevali visoke zavarovalne premije in ko so

pogoreli objavljali slivospeve zavarovalnici, a v žepu držali stisnjeno pest in v srečo preklinjali to moderno oderuštvo, katerega niti po pravem imenu imenovati ne smejo.

In kljub temu priporočajo vsi naši listi, ki so namenjeni kmečkemu ljudstvu, razne zavarovalnice. Tako n. pr. opisuje «Kmetovalec» v svoji prilogi «Vnovčevalec» neko zavarovalnico in pravi: «Tudi mi s svoje strani želimo, da nadaljuje s svojim nesebičnim in požrtvovalnim delom, ki bodi v bodočnosti še uspešnejše v korist našega naroda in države.»

In če vse to priporočanje ne zaleže kolikor bi kapitalisti radi, so na razpolago še druga sredstva, ki naj prisilijo kmeta k zavarovanju. V sestavku «Strah in trepet slovenskih vasi» poroča hrvatski «Jutrarnji list» z dne 10. avg. 1935, da so «pred nekaj dnevi v Dobrniču na Dolenjskem zaprli agenta neke zavarovalnice, ki je požigal hiše tistim kmetom, ki se niso hoteli pri njemu zavarovati.»

Dovolj o tem. Načini izkoriščanja kmečkega ljudstva so naravnost nečloveški in ni nič čudnega, če hoče kmet v svojem pravičnem boju proti izkoriščanju uporabljati podobna sredstva. Janez M.

V našem kraju večkrat začno z javnimi deli, toda samo začno, kajti do konca ne izvedejo nobene stvari. Pred Božičem že je začelo delo na novi cesti ob Kolpi, a narajeno je le nekaj metrov ceste in delavcem so plačevali po dva dinarja na uro. Vprašamo g. narodnega poslanca Koceta, ki je celo naš rojak, da nam pove, zakaj ni skrbel, da bi se delo nadaljevalo? Kje pa je denar, ki smo ga leta in leta znašali na davkarijo? Ali je treba, da ste začeli z delom kar na treh cestah in sedaj počiva delo na vseh treh? Ali je to gospodarstvo? Naša mladina pa odhaja daleč na tuje, v Francijo, Belgijo in drugam, da si med tuje poišče tisti košček kruha, ki ji ga lastna mati ne da, čeravno bi ga lahko dala. Razmere so take, da nimamo pri nas niti za polento, niti za obleko in da s strahom gledamo v bodočnost. V. J.

Kč:

Razgovor z dopisniki

Mnogi naši dopisniki so v zadregi o čem in kako naj dopisujejo v «Slovensko vas». V razmerah, v katerih izhaja naš list in v katerih se razvija naše kmečko in delavsko gibanje, nastajajo dnevno velike težkoče. Dobimo dopis, ki ga pri najboljši volji ne moremo objaviti, kajti ne odločamo se za to ali ne.

Saj se razumemo in zato ni treba dosti spraševati, kdo je kriv, da ta ali drugi dopis ni objavljen. O tem naj si ustvari vsak naročnik in dopisnik svojo sodbo in uravnava svoje delovanje ob spoznanju, da je doslej ljudstvo le prerado spletalno udobna gnezda drugim, samo pa je premalo politično delalo in mislilo. Ti so spoznali to ljudsko lahkovernost in zato nečejo priznati kmetu in delavcu zmožnosti, da sam s svojo glavo misli in deluje.

Tega naj se vsak naš somišljenik zaveda in zato naj dela na tem, da ljudstvo pove, kaj mu je pri sreči in razodene svoje želje. Zato je tudi za nas ena med prvimi zahtevami: svoboda govora in tiska.

Prva težava je torej danes v tem, da marsikdo ne more povedati, kar bi rad povedal. Mnogo jih je pa med našimi somišljeniki, ki niti povedati ne znajo, kar bi radi povedali in tem veljajo naše besede. Vsak začetek je težak in ker hočemo olajšati svojim dopisnikom delo, jim dajemo v tem sestavku nekaj smernic.

Mnogi dopisniki imajo navado, da udrihajo kar brez premisleka sedaj na pristaše J. N. S. drugič na pristaše J. R. Z., ki v njihovem kraju gospodarijo, ne povedo pa ničesar bistvenega, po čemer bi lahko spoznali, da je njihovo gospodarstvo res napačno in ne pokažejo potov, po katerih naj bi šla prava občinska politika, da bi bila uspešna. Treba je pokazati na resničnih primerih, zakaj je gospodarstvo teh ali drugih škodljivo in kako bi bilo treba gospodariti. To je važno, kajti golo zabavljanje ne koristi nikomur.

(Konec prihodnjic.)

D o p i s i

Le počasi...

(Dopis iz Prekmurja.)

Med somišljenike in zaupnike slovenskega kmečkega in delavskega gibanja v mursko-soboškem okraju raznaša nekdo vesti, da namerava narodni poslanec Benko, ki je bil najprej v J. N. S. in prestopil potem v J. R. Z. ter nedavno zopet izstopil tudi iz J. R. Z., predsedati v naše gibanje. Mogoče ima g. poslanec res take skomine. Povemo pa njemu in vsem, da v našem gibanju ni prostora za g. tovarnarja in poslanca. Pa tudi ne za vse tiste, ki so nas ob petomajskih volitvah preganjali. Čudimo se, da so mogli tako hitro pozabiti na tiste dneve in dogodke, ko so po mursko-soboških ulicah uganjali maškerado z mačkom, privezanim na verige in s temna umazan in človeka nedostojen način žalili nosilca vsedržavne liste in predsednika H. S. S. dr. Vladka Mačka. S tem so seveda žalili tudi vse nas, ki smo se opredelili za to listo.

Zato povemo g. Benku in vsem podobnim, da v našem gibanju zanje ni prostora. Če pa je g. poslanec prišel do prepričanja in spoznanja, da je treba prekmurškemu kmetu tudi dejansko pokazati ljubezen do bližnjega, naj preskrbi, da bo nekoliko dražje plačeval živino, ki jo nakupuje za svojo tovarno in za izvoz.

Prekmurški kmet.

Dopis iz Predgrada pri Starem trgu.

V naših krajih smo pridno na delu, da bi pridobili čim več naročnikov «Slovenski vasi». Pa je to delo zelo težavno in bi o tem vedel največ povedati prijatelj S., ki je nabral že okrog dvajset naročnikov. Pri mnogih se je zglasil, ki bi list radi naročili, a nimajo denarja niti za sol in vžigalice, nekateri pa so kimavci, ki vsakemu pritrjujejo, a imajo hrbenico že tako skrivljeno, da jim jo sam Bog ne bo mogel več zravnati. S temi ni nič in nanje ne smemo računati, ker vsakemu kimajo in pritrjujejo, a v odločilnem trenutku se izkaže, da so navadne mevže, ki se prodajajo za šilce žganja.

Zopet nekateri so od dosedanjih režimov J. N. S. in J. R. Z. tako razvajeni, da bi radi prejeli list zastonj, češ, pri onih pa dobimo zastonj «Domoljuba» ali «Domovino». Tudi s temi ni nič, kajti če so podkupljivi že pri prejemanju lista in ga ne plačujejo pošteno, kako so šele podkupljivi, kadar gre za važne državne, občinske in druge javne zadeve. Mi pa zahtevamo od svojih somišljenikov skrajne požrtvovalnosti, ker se zavedamo, da še noben narod na svetu ni dosegel svobode, če ni zanjo žrtvoval najdražje, kar je imel. Tudi pri nas Slovencih ne more biti izjeme in le to bomo imeli, kar si bomo sami priborovali.

Zahtevajte pri urarih le
JUNGHANS
ure, ker so prvovrstne!